

De herinneringen van peter

24 Februari 2014 - Auteur : Ariane De Borger

Meer dan een jaar na het uitbreken van de oorlog zien Celine en Blondine hun vader terug. Met hun moeder wonen ze nu niet ver van het interneringskamp: op de grote markt van Harderwijk, in het huis van de familie Beem.

Moeder Louise breid en/of naait waarschijnlijk voor de manufacturenwinkel van de familie Beem, Celine en Blondine gaan naar de Belgische school in Harderwijk (op de foto staat mijn oma Celine op de laatste rij, de vierde van links, haar zus eerste van rechts op de middelste rij). Aanvankelijk kregen de Belgische kinderen die hun geïnterneerde vaders achterna gereisd waren, les van enkele geïnterneerde vrijwilligers, daarvoor konden ze voor en na de lesuren en op woensdag- en zaterdagmiddag terecht in de klaslokalen van de Nederlandse scholen. Een zekere mevrouw De Pauw had dat in het voorjaar van 1915 bekomen van de Harderwijkse gemeenteraad. Daarnaast waren er ook wel Belgische kinderen die gewoon tussen de Nederlandse op de schoolbanken zaten, maar dat zagen nogal wat Harderwijkers met lede ogen aan. De Belgen in de gewone scholen bemoeiïken het onderwijs, was de teneur van artikels in de plaatselijke pers. Het Harderwijkse gemeentebestuur overweegt om niet langer Belgische kinderen toe te laten op de gemeentescholen, maar zwicht uiteindelijk voor de Belgische ouders en laat de beslissing om Belgische kinderen toe te laten uiteindelijk over aan de schoolhoofden.

EEN ECHTE SCHOOL

In Harderwijk is al snel een comité opgericht dat zich bekommert om de kinderen van de geïnterneerde Belgen. Luitenant-kolonel De Pauw is de voorzitter, mevrouw De Pauw directrice, de penningmeester is aalmoezenier Belpaire (een neef van de juffrouw Belpaire, bekend om haar inzet voor de Vlaamse zaak en onderwijs voor meisjes) en verder is ook geniekapitein Charles Ghion lid van het bestuur. Die laatste staat in een plaatselijke krant vermeld als vader van een kind dat geboren werd in Harderwijk, zijn vrouw was haar man dus achternagereisd en vermoedelijk hebben ze kinderen van lagere schoolleeftijd.

Het comité zet vaart achter de plannen voor een eigen Belgische school in Harderwijk. Op 18 december 1915 kan het eerste leslokaal in gebruik genomen worden, in de andere zeven moet nog verwarming geïnstalleerd worden en er ontbreken ook nog 'privaten'. Niet alleen aan de klaslokalen, maar ook aan de kwaliteit van het onderwijs wordt nog gesleuteld. In februari 1916 worden de les gevende militairen vervangen door Belgische burgerleerkrachten.

Ongeveer 450 kinderen zitten er op de Belgische school, meldt een plaatselijke krant, die ook weet dat twee derde van de leerlingen uit gezinnen komt "die ondersteuning nodig hebben." Vandaar dat uit het schoolcomité al snel ook een afzonderlijke 'soepcommissie' gegroeid is. Die zorgt ervoor dat de leerlingen 's middags warm eten krijgen en 's namiddags een paar boterhammen met een warme drank. Tussen de foto's van mijn grootmoeder steekt een foto van zo'n voedselbedeling, met in het middenin bovenaan een foto van koning Albert I erin geplakt, rechts bovenaan de namen van de weldoeners van het comité.

Celine en Blondine krijgen les én eten in de Belgische School, een initiatief van een comité onder leiding van de geïnterneerde luitenant-kolonel De Pauw. Maar niet alleen de Belgische kinderen krijgen les in Harderwijk...

Nog veel sneller dan mijn grootmoeder en haar zusje zaten in Harderwijk Belgische geïnterneerde soldaten op de schoolbanken. Ondanks het feit dat het moeilijk samenwerken was tussen Belgische en Nederlandse overheden en comités werden in het interneringskamp al heel snel scholen opgericht. Vooral na de dodelijke opstand in Zeist beseften alle partijen maar al te goed dat zoveel op elkaar gepakte, zich vervelende jongemannen een tijdbom vormden en dat ze niet eeuwig konden worden bezig gehouden met ingenieuze knutselwerkjes uit been, hout en blikjes.

ALFABETISERINGSCAMPAGNE

Al in maart 1915 wordt de eerste school officieel geopend en begin september telt ze al 6.750 leerlingen. Het leeuwendeel van de soldaten volgt de algemene leergangen en dat is geen toeval: heel veel van de soldaten zijn analfabeet. In totaal leren 5.968 mensen leren en schrijven in de

kampscholen, daarnaast zijn er ook nog beroepsopleidingen. In "Gehalveerde mensen" lezen we dat er relatief weinig gespijeld werd. Als het heel erg heet was in de zomer, bleven nogal wat scholieren weg uit de snikhete klaslokalen en ook als de soldij uitgekeerd werd, bleef zo'n 65% afwezig.

DE NOODUNIVERSITEIT

Zelfs universitaire studies blijken niet onmogelijk, al blijven ze enkel weggelegd voor een heel kleine minderheid van de soldaten. Op 18 januari 1915 richt de Leuvense professor Collard met hulp van zijn Utrechtse collega Schrijnen een Belgische nooduniversiteit op in Amersfoort. De - naargelang de bron 91 of 137 - studenten die er de colleges volgen, worden wel bewaakt. Nederland blijft immers angstvallig de internationale voorschriften volgen om toch maar niet de status van neutrale staat te verliezen. Pas in november 1915 versoepelt hun houding en kunnen de geïnterneerden terecht in de bestaande Nederlandse onderwijsinstellingen. De Belgische universiteit van Amersfoort verdwijnt even snel als ze ontstond.